

Informácia o výsledkoch kontroly zákazu predaja tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet osobám mladším ako 18 rokov

Slovenská obchodná inšpekcia (ďalej len „*SOI*“) uskutočnila v období **od 14.08.2023 do 14.09.2023** celoslovenskú kontrolnú akciu zameranú na kontrolu dodržiavania zákazu a povinností hospodárskych subjektov podľa § 6 ods. 2 až 4 zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane nefajčiarov“), a to:

- ✓ dodržiavanie zákazu predaja a dodržiavanie povinnosti odprieť predaj tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet osobe, ktorá je mladšia ako 18 rokov
- ✓ a dodržiavanie povinnosti používať systém overovania veku pri predaji tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet na diaľku, pomocou ktorého možno v čase predaja overiť, či kupujúci spĺňa požiadavku minimálneho veku 18 rokov.

Kontrolná akcia bola realizovaná v spolupráci s **Iniciatívou Na veku záleží**, ktorá sa už takmer štvrtstoročie venuje problematike fajčenia mladistvých a maloletých a za tým účelom vzdeláva nielen predávajúcich ale aj širokú verejnosť, aby nepredávali, či neponúkali nepľnoletým osobám tabakové a súvisiace výrobky.

Novela zákona o ochrane nefajčiarov (účinná od 01.09.2022) umožnila predaj tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet (ďalej aj ako „tabakové a súvisiace výrobky“) na diaľku. SOI v súvislosti s uvedenou prijatou novelou okrem kontrol kamenných prevádzok vykonala aj kontrolu e-shopov zameraných na predaj tabakových a súvisiacich výrobkov, či používajú systém overovania veku na overenie veku kupujúceho a zamedzili tak predaju týchto výrobkov osobám mladším ako 18 rokov.

Objektmi kontroly boli:

- 1) **trafiky a novinové stánky,**
- 2) **čerpacie stanice,**
- 3) **obchodné reťazce: Tesco, Lidl, Kaufland, Billa, COOP Jednota a iné (CBA, Delia, Terno...),**
- 4) **iné prevádzky (nákupné centrá, pohostinstvá a kaviarne ...),**
- 5) **e-shopy.**

Osoby mladšie ako 18 rokov, ktoré sa kontrol zúčastnili, boli rozdelené do dvoch vekových kategórií, a to do kategórie maloletých (11 – 14 rokov), t. j. osoby ktoré dovŕšili vek 11 rokov a nedovŕšili vek 15 rokov a kategórie mladistvých (15 - 18 rokov), t. j. osoby ktoré dovŕšili vek 15 rokov a nedovŕšili vek 18 rokov.

Výsledky kontroly

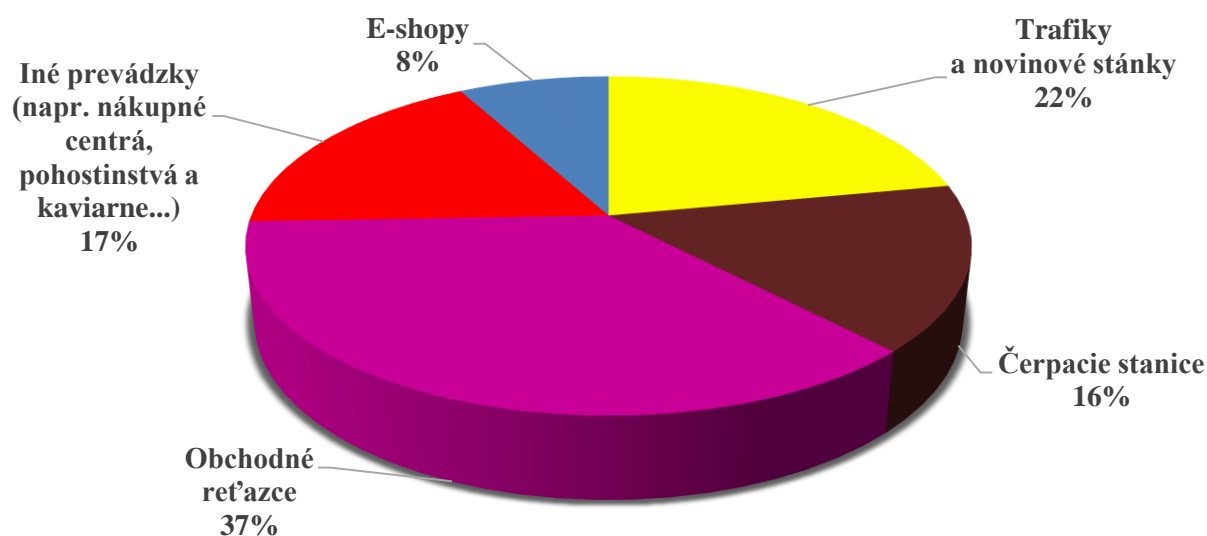
V rámci kontrolnej akcie bolo prekontrolovaných **623 kamenných prevádzok** (ďalej aj ako „kontrola kamenných prevádzok“) a **54 e – shopov** (ďalej aj ako „kontrola e-shopov“), **celkovo bolo vykonaných 677 kontrol.**

Z celkového počtu 623 kontrol kamenných prevádzok bolo **248 kontrol** vykonaných v obchodných reťazcoch, **149 kontrol** v trafikách a novinových stánkoch, **119 kontrol** v iných prevádzkach (ako napr. nákupné centrá, pohostinstvá a kaviarne) a **107 kontrol** bolo vykonaných na čerpacích staniaciach.

Kontrolná akcia bola uskutočnená v nasledovných obchodných reťazcoch:

1. **Tesco** - vykonaných 23 kontrol, z toho 9 porušení,
2. **Lidl** - vykonaných 19 kontrol, z toho 5 porušení,
3. **Kaufland** - vykonaných 17 kontrol, z toho 5 porušení,
4. **Billa** - vykonaných 18 kontrol, z toho 7 porušení,
5. **COOP Jednota** - vykonaných 42 kontrol, z toho 12 porušení,
6. **iné menšie obchodné reťazce (napr. CBA, Delia, Terno...)** - vykonaných 129 kontrol, z toho 50 porušení.

Graf č. 1: Percentuálne vyjadrenie vykonaných kontrol v závislosti od typu prevádzok

Kontrola kamenných prevádzok

Z vykonaných **623** kontrolných nákupov, v ktorých boli osobami mladšími ako 18 rokov požadované tabakové a súvisiace výrobky, boli tieto odpredané v **224** prípadoch, čo predstavuje **35,95 %**. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že k odpredaju tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov došlo v každom treťom prípade.

Z celkového počtu **224** prípadov protizákonne odpredaných tabakových a súvisiacich výrobkov:

- **v 42 prípadoch**, čo predstavuje 18,75 %, išlo o odpredaj tabakových a súvisiacich výrobkov maloletému vo vekovej kategórii 11 – 14 rokov,
- **v 182 prípadoch**, čo predstavuje 81,25 %, išlo o odpredaj tabakových a súvisiacich výrobkov mladistvému vo vekovej kategórii 15 – 18 rokov.

Z celoslovenskej kontrolnej akcie vyplynulo, že najviac porušení zákona o ochrane nefajčiarov bolo zistených pri vykonaných kontrolách v jednotlivých krajoch, v Trenčianskom kraji (až 81,63%), ďalej v Trnavskom kraji (43,33%), nasledoval Košický kraj (42,57%), Prešovský kraj (38,21%), Banskobystrický kraj (25,86%), Nitriansky kraj (21,42%), Žilinský kraj (19,12%) a najmenej porušení zákona o ochrane nefajčiarov bolo zistených v Bratislavskom kraji (4,54%).

Tabuľka: **Prehľad výsledkov kontroly zákazu predaja tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov**

Prevádzky:	Počet kontrol			Počet prípadov protizákonného predaja tabakových výrobkov (PORUŠENIA)			Počet prípadov protizákonného predaja výrobkov, kt. sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak (PORUŠENIA)		
	Spolu	mal. 11-14r.	mlad. 15-18r.	Spolu	mal. 11-14r.	mlad. 15-18r.	Spolu	mal. 11-14r.	mlad. 15-18r.
1. trafiky a novinové stánky	149	67	82	43	9	34	4	0	4
2. čerpacie stanice	107	42	65	30	5	25	4	0	4
3. Obchodné reťazce (napr. Tesco, Lidl, Kaufland, Billa, COOP Jednota a iné..)	248	85	163	83	11	72	5	2	3
4. Iné prevádzky (napr. nákupné centrá, pohostinstvá a kaviarne...)	119	46	73	41	11	30	14	4	10
CELKOVO	623	240	383	197	36	161	27	6	21
		623				224			

Z výsledkov kontroly vyplýva, že najviac porušení zákona o ochrane nefajčiarov bolo zistených pri predaji tabakových a súvisiacich výrobkov **v iných prevádzkach, ako sú napríklad nákupné centrá, pohostinstvá a kaviarne**, kedy z celkového počtu 119 kontrolných nákupov, došlo k porušeniu v 55 prípadoch, čo predstavuje **46,22 %**.

V **obchodných reťazcoch** z celkového počtu 248 kontrolných nákupov, došlo k porušeniu v 88 prípadoch, čo predstavuje **35,48 %**. V počte 107 kontrolných nákupov bolo uskutočnených **na čerpacích staniach**, kde k porušeniu došlo v 34 prípadoch, čo predstavuje **31,77 %** a hneď za nimi nasledovali **trafiky a novinové stánky**, kde z celkového počtu 149 kontrolných nákupov došlo k porušeniu v 47 prípadoch, t. j. **31,54 %**.

Kontrolou bolo tiež zistené, že výrobky, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak (napr. elektronické cigarety) boli osobám mladším ako 18 rokov odpredávané najmä v prevádzkach ako sú nákupné centrá, pohostinstvá a kaviarne. V ostatných prevádzkach vo väčšine prípadov bol ich predaj osobám mladším ako 18 rokov zo strany predávajúcich po overení veku kupujúcich odmietnutý, t. j. predávajúci neporušili zákaz predaja výrobkov určených na fajčenie, ktoré neobsahujú tabak osobám mladším ako 18 rokov.

Kontrola e-shopov

V súvislosti s možnosťou kupujúcich zakúpiť si tabakové výrobky a výrobky, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak na diaľku (prostredníctvom internetu), zaznamenala SOI pribúdajúce podnety spotrebiteľov v pozícii rodičov, ktorí poukazujú na predaj týchto výrobkov deťom, ktoré nedovršili vek 18 rokov. SOI preverila **spolu 54 e-shopov** zameraných na predaj tabakových a súvisiacich výrobkov, pričom zistila, že **v 11 prípadoch** predávajúci nepoužíval funkčný systém overovania veku kupujúceho, t. j. umožňoval nákup týchto výrobkov osobám mladším ako 18 rokov.

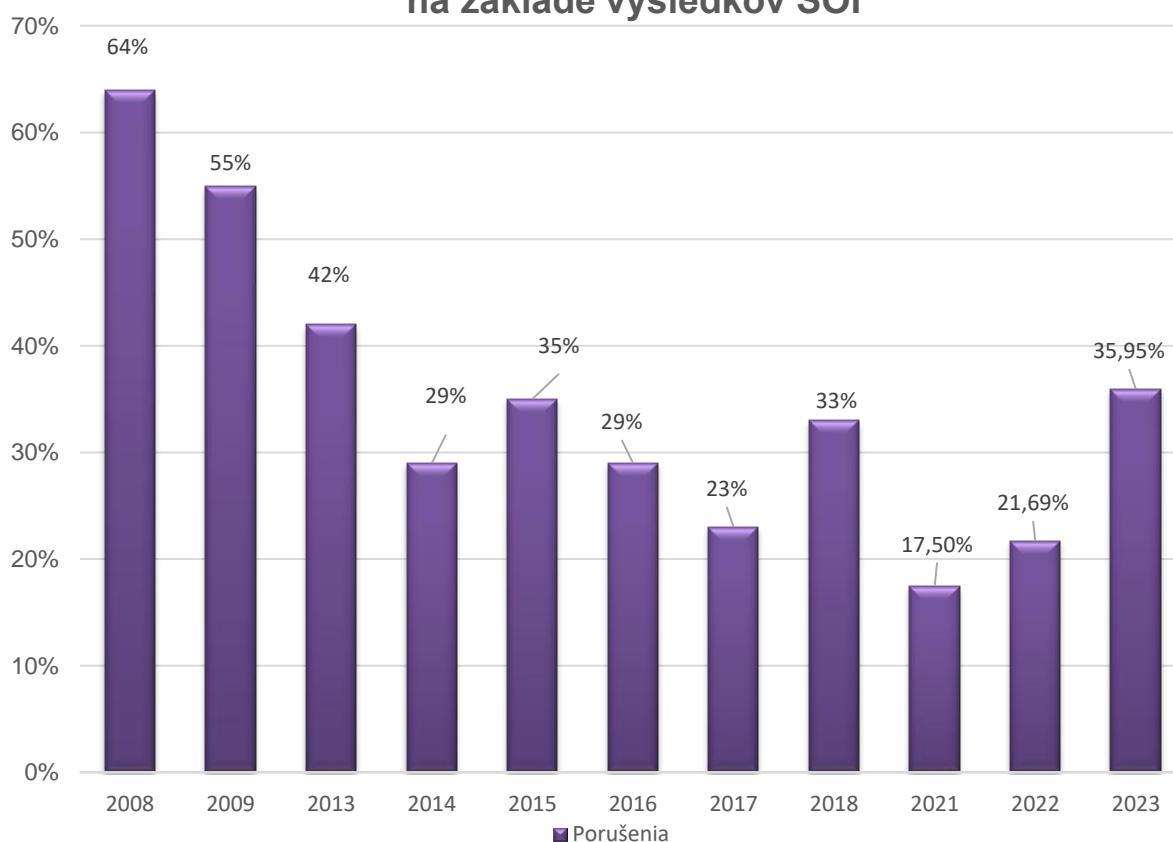
Cieľom ustanovenia § 6 ods. 2 zákona o ochrane nefajčiarov, je zabezpečiť základnú požiadavku, a to dodržiavanie zákazu predaja tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov. Je preto dôležité, aby vek kupujúceho nebol len deklaratórne potvrdený (napr. odkliknutím kupujúcim na webe, že má 18 rokov s vyplnením základných údajov, príp. len potvrdením veku v telefonickej nahrávke), bez akéhokoľvek overenia, ale musí dôjsť k verifikácii veku kupujúceho predávajúcim, a to najneskôr pri dodaní uvedených výrobkov kupujúcemu.

Záver

Hlavným cieľom tejto kontrolnej akcie je zabezpečiť základnú požiadavku, a to dodržiavanie zákazu predaja tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet osobám mladším ako 18 rokov. Kontrole dodržiavania zákona o ochrane nefajčiarov venuje SOI zvýšenú pozornosť tým, že pravidelne vykonáva proaktívne kontroly, ale aj reaktívne kontroly na základe prijatých spotrebiteľských podnetov.

Na základe výsledkov kontrol možno konštatovať, že aj napriek pravidelným kontrolám zo strany SOI, naďalej pretrváva predaj tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov, dokonca v porovnaní s minulými rokmi sa predaj tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov zvýšil.

Percentuálne vyjadrenie odpredaja tabakových výrobkov a výrobkov určených na fajčenie osobám mladším ako 18 rokov na základe výsledkov SOI

Zvýšenie počtu predaja tabakových a súvisiacich výrobkov môže súvisieť aj s tým, že osoby mladšie ako 18 rokov vyhľadávajú okrem klasických tabakových cigariet aj iné tabakové výrobky či alternatívne výrobky určené na fajčenie, ako napr. bezdymové tabakové výrobky, žuvací tabak, elektronické cigarety, čo potvrdili aj výsledky kontrol.

Výsledky kontrol tiež ukázali, že tabakové a súvisiace výrobky sú dostupné osobám mladším ako 18 rokov na diaľku, prostredníctvom internetu. Spotrebitelia čoraz viac využívajú možnosť nákupu výrobkov, aj tabakových a súvisiacich výrobkov prostredníctvom e-shopov a objem predaného tovaru prostredníctvom e-shopov narastá. Je zárazajúce zistenie, že až v 11 prípadoch nepoužíval predávajúci funkčný systém overovania veku. Išlo pritom o pilotný program kontroly e-shopov za účelom preverenia dostupnosti tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov na diaľku, prostredníctvom internetu.

Na základe výsledkov kontrolnej akcie bude SOI venovať náležitú pozornosť problematike dodržiavania zákazu predaja tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov aj v budúcnosti.